

נושא הגיליון

'ברכת מרק עם מזונות'

קניידלאך גריסים ואטריות

שקדי מרק וקרוטונים

ברכת המרקים: תקציר הסדרה בנושא ברכות המרקים,
הנושא בגיליון 423 'ברכת מרק ירקות', הנושא בגיליון 424
'ברכת מרק עוף'. הנושא בגיליון 425 'ברכת מרקים טחונים'.
הנושא בגיליון הנוכחי 426 'ברכת מרק עם מזונות'.

השאלה: מה מברכים על מרק עם מין דגן 'מזונות' או 'האדמה', ומדוע? פירוט הדינים באופנים הבאים: מרק עוף או

דבר העורך

לה' הארץ ומלואה

מֵאֵה בְּרֻכּוֹת: מבואר **בגמ'** (ברכות ז' לג. דף לה.)
אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפילות
קדושות והבדלות. יש ברכות שחיובן כן התורה כגון
ברכת המזון ו**דתיב** (דברים פרק ח' פסוק י') וְאָלֶקֶת
וְשִׁבְעָתָהּ וּבִרְכָתָהּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ. ויש שחיובן רק מדרבנן
כגון ברכת הנהנין, מכח הסברה "אסור לו לאדם שיהנה
מן העולם הזה בלא ברכה".

ומבואר **ברמב"ם** (הלכות ברכות פרק א הלכה א-ה) שגם הברכות שעיקר חיובן הוא מן התורה, הנוסח נקבע על ידי אנשי כנסת הגדולה.

המסכת הראשונה בש"ס היא מסכת ברכות, מפני שהברכות הם המיסודות של איש יהודי, שמקיפה את כל חייו, ברגע הלידה מברכין על לידתו הטוב והמטיב בהולדת הבן, ושהחיינו בהולדת הבת, וברגע הפטירה מברכין על פטירתו דיון האמת, לפני ואחרי האוכל מברך, ברכות המצוות, וברכות השבח, וסדרי תפילה.

איש יהודי מברך לפחות מאה ברכות בכל יום, כפול 365 יום בשנה, כפול 70 שנה, ומגיע לכמה מיליוני ברכות בחייו (2,555,000).

היסוד של איש היהודי הוא להכיר בבורא עולם, ולדעת שכל מה שקורה איתו בכל רגע הוא מאת השי"ת, ועל כן תקנו לומר נוסח קבוע של ברכה להשי"ת על כל דבר שקורה איתו, והוא ממש היפך מידת פרעה הרשע שאמר יי אֵשֶׁר אֲשַׁמְעָה בְּקֶלֶל (שמות פרק ה פסוק ב) לי ואני עשיתי (ויחזקאל פרק טז פסוק ג).

סח המשיגה הג"ר **בנימין פינקל שליט"א** (בשיחה) שמסר בישיבת מיר בנושא פרשת בא). העניין הגדול של מאה ברכות בכל יום הוא ממש הצלה מן הפורענות, וסיפּר שהיה פעם בביתר לאחר טרגדיה נוראה שהיתה שם ואמר לו הג"ר **מאיר שמוחה איערבאן שליט"א** בשם אביו הג"ר **שלמה זלמן איערבאן זצ"ל** שבזמן צרה צריך לעזור על מאה ברכות בכל יום. שכן עיקר התקנה של מאה ברכות תוקנה בזמן שהיתה מגיפה גדולה בישראל. והוסיף הגרמ"ש שליט"א בשם אביו 'אבל צריך שה'ברוך' יהיה 'ברוך' וה'אתה' יהיה 'אתה'. כי היחזק שברכה שנאמרת ללא כוונה ראויה תוכל להגן ולהציל!?

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

קודשא

דשחטו אתו

הודעה משמחת
לאור בקשת רבים מתופשי התורה
המבקשים לקבל הבנה מוחשית בהלכות שחיטה החמורות
יתקיים בעז"ה שיעור מקיף ובמיוחד במינו

בעניין

שחיטה הלכה למעשה

היכרות מעשית
עם תהליך השחיטה החל
מבדיקת הסכין
ועד לכיסוי הדם

ע"י הנמומחה הבקני ורגיל בהלכות שחיטה
אשר ידיו רב ול בהכשרת תלמידים בהעמדת הסכין ובשחיטה הלכה למעשה

הרה"ג ר יצחק ווחנן שליט"א
יו"ר מכון מודשא

[illegible]

שמעו ותחי נפשכם
בברכת התורה

מגוון שיעורים נפלאים בהלכה המומחית לנרבות ליבם של תומכי התורה
אם אין קצת אין תורה. עלילות הישעורים נבחרות הם ממקיימים רק מצוה והתפוצות שלכם
חיינו עכשיו מלל חלקי בהוצאות הישעורים: הרב חיים וסאול 6004-312-053

ניתן להאזין לשיעור זה ולכל השיעורים המתקיימים קרי מבין הילומה בוק השיעורים בשבועות מס' 55-57-58 שלוחה 1
כל השיעורים נעלים לך עם סקת לאחר סיום השיעור
בביתך ניתן להאזין באמצע השיעורים בשבועות מס' 55-57-58 שלוחה 1 ניתן להקיש * כדי לעמוד לשיעור קודם

מרק וירקות, המכיל קניידלך, קרוטונים, שקדי מרק, אטריות, גריסים באופן שברכתם מזונות (כפי שהתבאר בגיליון עומק הפשט 422 בנושא 'ברכת גריסים מבושלים'), כשיש בו צת וכשיש בו הרבה, התבשל יחד עם המרק, התבשל לחוד והתערב אחרי הבישול?

1. משנ"ב סימן ר"ה

הדין הראשון - מרק לבד: השותה מים שבישלו בהם לביבות (פארפיל לאקשין קניידלאך), ואינו רוצה לאכול את הליבות, הסתפק **המנ"א** (סימן רה ס"ק ו) האם מברך על המים מזונות או שהכל, לשיטת **הרמב"ם** (ברכות פרק ח הלכה ד) מברך שהכל כי אין דרך העולם לשתות את מי הליבות, והדין של מי שלקות שהמים מקבלים את ברכת הפרי הוא רק כאשר מבשלים לצורך שתית המים. ולשיטת **הרא"ש** (שו"ת כלל ד סימן טו) מברך מזונות כי מטרת הבישול היא לצורך הליבות ולא לצורך המים, והדין של מי שלקות הוא כאשר מבשל לצורך הירקות. וכיון שהוא ספק, יברך מזונות על הליבות, ושהכל על מאכל אחר, ואם אין לו מאכל אחר, יברך על המרק עצמו 'שהכל' (משנ"ב סימן רה ס"ק יא, שעה"צ טז יז).

הדין השני - מרק עם הרבה לביבות: אוכל את המים יחד עם הרבה לביבות, מברך מזונות על הליבות ופוסט את הרוטב מדין טפל (משנ"ב סימן רה ס"ק יא).

הדין השלישי - מרק עם מעט לביבות: בישל הרבה מים עם מעט לביבות, שהרוטב כמעט צלול, ועיקר דעתו למים, מברך על המים שהכל ועל הליבות מזונות, **ולחיי אדם** (כלל נד סעיף טז), עדיף לברך שהכל על מאכל אחר (מגן אברהם, אחרונים, משנ"ב סימן רה ס"ק יא).

2. משנ"ב סימן ר"ה

כמו הדין השלישי - מים עם גריסים: מרק רך שמורכב מהרבה מים עם מעט קמח שאינו בעין, וראוי רק לשתיה מברך עליו 'שהכל'. ותבשיל זופ"א (מרק) של גרויפ"ן (גריסים), עם הרבה מים שראוי רק לשרפו (לגומעו), מברך מזונות על הגריסים שאינם בטלים למים כי מין דגן אינו בטל, ואפשר שצריך גם לברך שהכל על המרק ולא נפטר בברכת הגריסים, ולכן יקדים לברך שהכל על המים, ואח"כ מזונות על הגריסים (מגן אברהם סימן רה ס"ק ו, סימן רה ס"ק ד), **ולחיי אדם** (כלל נד סעיף טז), עדיף לברך שהכל על מאכל אחר (משנ"ב סימן רה ס"ק כג, ושער הציון סימן רה ס"ק כז).

הגירסא שמופיעה במשנ"ב בשם המגן אברהם שצריך לברך תחילה 'שהכל', ואח"כ 'מזונות', מקורה **בנשמת אדם** (כלל נד אות ה) **והגרע"א** (סימן רח). מאידך יש גירסא הפוכה במגן אברהם, כפי שגרסו **בנתיב חיים** **ויד אפרים**, וכשיטתם נוקט **האגרות משה** (או"ח חלק א סימן טט), שצריך קודם לברך 'מזונות' ואח"כ 'שהכל'.

3. שיטת הגר"ז

מאכל אחד: לדעת **הגר"ז** (סימן רב סעיף יג, סימן רד סעיף יז), **והתהלה לדוד** (סימן קסח ס"ק כח), על פי **המגן אברהם** (סימן קסח ס"ק ל, ובציונים לגר"ז ציינו למג"א), אוכל ומשקה לא נחשבים תערובת כלל, שהם שתי סוגי מציאות נפרדות, ולכן באופן שמכין רק לאחד מהם, מברך רק ברכה אחת על מה שעיקר כוונתו, ואם כוונתו על שניהם מברך שתי ברכות, ואם התבשל ביחד נחשב מאכל אחד ומברך רק מזונות, כי בישול נחשב תערובת והכל בטל לדגן. **אכן במשנ"ב** (סימן קסח ס"ק סה, ושער הציון ס"ק סא) מבואר, שפסק את דברי המגן אברהם רק לחומרא ויברך רק מזונות, ומספק יפטור את המשקה במאכל אחר.

4. צדדי החקירה ברכת המרק למעשה

מי שלקות במין דגן: השאלה הראשונה היא מחמת הדין של 'מי שלקות', שהרי מים של בישול וירקות ברכתם 'האדמה', ונשאלת השאלה האם גם במרק שהתבשל עם מין דגן כל המרק ברכתו 'מזונות', אפילו כשאוכל את המרק לחוד מכח הדין של 'מי שלקות', או לא.

הצד שיש במרק מי שלקות, כפי שמפורש בפוסקים לגבי מי לביבות שתלוי במחלוקת הראשונים האם יש בו מי שלקות, והוא הדין במרק שלנו שהתבשל עם מזונות הוא בכלל הספק, ואדרבה במרק שלנו יותר מסתבר שלפי כל שיטות הראשונים ברכתו מזונות, כי רק במי לביבות שאין דרך לשתות את המרק תלוי במחלוקת הראשונים האם יש בו דין 'מי שלקות', אבל במרק עם מזונות המצוי אצלנו, הדרך לאכול את המרק עם המזונות, ולכל הדעות יש בו דין 'מי שלקות' שכל המרק נהפך למזונות.

הצד שאין במרק דין מי שלקות, כי כל הדין של מי שלקות הוא כאשר נכנס טעם הירק במים, ובמי לביבות תלוי במחלוקת הראשונים, אבל במרק שלנו כמעט ולא מורגש טעם הדגן במרק, ועיקר הטעם הוא מהירקות והעוף

ומזונות מברכים רק מזונות ופוסט את המרק, כיון שהוא מין דגן יש כלל של 'כל שיש בו' שגובר על הרוב והחשוב ומברך רק מזונות, ואפילו שאינו רוב הוא נעשה עיקר, אבל אם יש רק כמות מועטת של מזונות אינו יכול לגרור את כל המאכל, ומאידך אינו בטל ולכן מברך שתי ברכות.

הוראות גדולי הפוסקים

5. מרק לבד

מי שלקות במין דגן: התבאר לעיל בצדדי החקירה, הספק במרק שלנו שהתבשל עם המזונות ואוכלו לבד בלי המזונות, האם יש במרק דין 'מי שלקות' לברך רק 'מזונות' או לא, ונחלקו בזה הפוסקים.

ספק: לדעת הג"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (קובץ מבית לוי חלק טו עמוד נד-נה) במרק שלנו יש בו את הספק של המג"א האם יש דין מי שלקות במי לביבות, ולכן יפטור בשתי מאכלים אחרים שברכתם מזונות והשכל.

והוסיף הגר"ש ואזנר, שבשיושל היינו דוקא על האש ולא בתוך הצלחת, ואם כבר בישל את המרק ואח"כ הוסיף את המזונות ובישל שוב, יתכן שנחשב גם כן כבישול עם מזונות.

מזונות: לדעת הגר"צ ובר שליט"א (בהוראה לרבני הילכתא) במרק עב שהתבשל עם מין דגן והדרך לאכול את המרק, ברכת המרק לבד 'מזונות' מדין מי שלקות, וכל הספק של המג"א אם יש מי שלקות במי לביבות הוא רק במרק שאין דרכו לשתות, אבל במרק שלנו שהדרך לשתותו אין ספק.

תלוי במרק: ולדעת הוזאת הברכה (עמוד 118 הערה 7) בשם הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל יש הבדל בין סוגי המרקים, מרק שיש בו הרבה טעמים ודאי שאין בו דין מי שלקות, אבל במרק שיש בו טעם חזק של מזונות, כמו במרק עם הרבה קניידלאך, או במרק גריסים וכדומה, ברכתו בודאי מזונות מדין מי שלקות, ועדיף ממי לביבות שהסתפק בו המשנ"ב כי שם אין דרך לאוכלם, אבל כאן דרך לאוכלם.

מרק עם מין דגן

כשאוכל מרק עם מין דגן, תלוי בדיני עיקר וטפל בתערובת אוכל ומשקה, האם מברך רק מזונות או שתי ברכות, [באופן שאינו מברך מזונות מצד הדין של מי שלקות].

והאבקה מרק, ובדרך כלל מבשלים את האטריות והקניידלך בנפרד ומערבים רק בהגשה, וגם אם מבשלים את המזונות בתוך הסיר, המטרה היא לחסוך בסירי נוסף שאינו מקלקל את הטעם של המרק, אבל גם אינו מוסיף בטעם המרק. ורק במרק גריסים (באופן שברכת הגריסים מזונות) שייך לדון בו מי שלקות, כי חפץ בטעם של הגריסים בכל המרק, ועל שמו נקרא 'מרק גריסים'.

תערובת במזונות: השאלה השניה היא בדיני תערובת מדין 'כל שיש בו', שהרי מאכל שמעורב בו מין דגן אפילו שהוא המיעוט ברכתו 'מזונות' כי נהפך לעיקר המאכל מפני חשיבותו. ודוקא באופן שניתן 'לטעם', אבל 'לדבק' אין ברכתו 'מזונות'. ובתערובת הניכרת נחלקו הפוסקים, והמשנ"ב (סימן ריב ס"ק א ביאור הלכה ד"ה אם העיקר) מכריע מספק לברך רק ברכה אחת.

והשאלה נוגעת מאוד במרק עם מזונות האם יש בו את הדין של 'כל שיש בו', מצד אחד ניתן לומר שאינו תערובת כלל כיון שהוא אוכל ומשקה שעומדים כל אחד לחוד. מצד

שני ניתן לומר שהוא בגדר תערובת הניכרת שנחלקו בו הפוסקים, ויתכן אפילו לומר שהוא בגדר תערובת גמורה שכולו מאכל אחד, כמו עוגה שאפילו באופן שהשכבות לא נאפו ביחד כל העוגה נחשבת מאכל אחד. ואולי ניתן לחלק בין סוגי המזונות, שאטריות מתערבים בתוך המרק עצמו והם חלק מהמרק, וקניידלך עומדים

נפרדים לגמרי מהמרק ונאכלים ביחד עם המרק. שקדי מרק מעורבים בתוך המרק ובכל כף יש שקדי מרק אולם צפים על פני המרק ונחשב כמשהו חיצוני מהמרק עצמו. וספק נוסף, האם הירק והעוף נגזרים אחר המזונות, או שהם מאכלים נפרדים שאינם נגזרים.

ועוד שכל אחד יודע, שהעיקר הוא המרק, ואדם יכול להגיש לשולחן מרק בלי קניידלך ואטריות ושקדי מרק, ואף אחד לא יגיש לשולחן קניידלך ואטריות ושקדי מרק לחוד בלי מרק, והרי זה בגדר שתי עיקרים שצריך לברך שתי ברכות, כי המרק הוא העיקר ובנוסף מברך מזונות על המין דגן כי יש עוד דין בכל שיש בו' שמין דגן אינו בטל. או דלמא אדרבה המרק הוא העיקר ומברך רק שהכל ופוסט את המין דגן הטפלים למרק.

אם נניח שהמרק עם המזונות מוגדר כתערובת, האם תלוי בכמות וחשיבות המזונות, שאם יש כמות גדולה וחשובה של

6. הפוסקים על פי המשנ"ב

ברכה אחת: לדעת הגר"מ משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן מג) והגר"ח פ"י שנינברג, והגר"ש אלישיב, והגר"י פישר, הובאו בספר וזאת הברכה (עמוד 325-118-117), והגר"ז אויערבאך זצ"ל (ותן ברכה קונטרס התשובות לסימן רה אות א, פרק כג הערה כב א), והגר"י נסים קרליץ זצ"ל (חוט שני ברכות עמוד רטו), והגר"י צבי ובר שליט"א (שיעורי ברכות, ובהוראה לרבני הילכתא), והגר"ש שטיצברג שליט"א (שערי הברכה עמוד תז-תח), והגר"י עמרם פריד שליט"א (בהוראה להג"ר יוסף אביטבול שליט"א), מרק שיש בו כמות ניכרת של מין דגן, אם רוצה גם את המרק וגם את המזונות כפי שמצוי בדרך כלל, מברך רק 'מזונות' ופוסט את המרק והירקות, וכמפורש במשנ"ב לגבי לביבות שאם יש בו רכיב ניכר של לביבות מברך רק מזונות, ולמרות שהמשנ"ב דיבר כשהתבשל ביחד, נראה פשוט שהוא

הדין אפילו באופן שלא התבשל ביחד, כגון שהאטריות התבשלו בסיר נפרד. ואם אוכל רק את המרק לחוד, מברך עליו 'שהכל'.

והוסיף הגר"ש ז"א לגבי מרק ירקות עם גריסים מברך רק מזונות אפילו שהגריסים הוא רק מיעוט, ופוסט את המרק עם הירקות למרות שהם הרוב, ואינו דומה למה שמבואר במשנ"ב (סימן רח ס"ק כג) שצריך לברך גם על המרק, כי מעט הגריסים שהכניס במרק נועדו לאכילה

ושביעה, והוא העיקר, ולכן מברך 'מזונות' ופוסט את הירקות והמים.

והוסיף הגר"מ פיינשטיין, שאם שותה את המרק בנפרד, מברך עליו בפני עצמו את ברכתו הראויה, אך עדיף לאכול הכל יחד, ולברך רק 'מזונות'.

והוסיף בזאת הברכה, אפילו שעולה לו בכף רק מרק מברך רק מזונות, ובשעת הברכה נכון להחזיק בכפית המרק גם מזונות (הגר"ש אלישיב והגר"י פישר), ואם נשאר לו בסוף רק מעט מרק בלי מזונות לא צריך לברך עליו כי כבר נפטר בברכת המזונות.

ואם יש כמות קטנה של מזונות, ומתכוין בעיקר למרק, והמין דגן נועד רק ללפת את המרק, מברך שתי ברכות, ויקדים את ברכת 'שהכל' למזונות, ועדיף לברך 'שהכל' על מאכל אחר ואז יוכל להקדים את המזונות 'לשהכל'.

ואם הכמות של המזונות קטנה ביותר והאוכל אינו

מחשיבם כלל, והסיבה שאוכלם הוא רק בגלל שהם בתוך המאכל, אינו מברך עליהם.

ומרק שיש בו גריסים מסוג שברכתם ספק, יאכל את המרק רק בתוך הסעודה.

שקדי מרק: לגבי מרק עם שקדי מרק לדעת הגר"י נסים קרליץ זצ"ל (חוט שני ברכות עמוד רטו) והגר"צ ובר שליט"א (שיעורי ברכות) אם יש כמות קטנה של שקדי מרק מברך שתי ברכות, כי המרק אינו טפל לשקדי מרק שהמטרה של השקדי מרק, הוא להשביח את המרק, ומברך על המרק את ברכתו הראויה, ובנוסף מברך על השקדי מרק 'מזונות', כי הדגן אינו מאבד את חשיבותו, וברכת השקדי מרק אינה פוסט את המרק.

אבל אם הכניס הרבה שקדי מרק, המרק טפל לשקדי מרק, ומברך על הכל 'מזונות'. והגר"י הגר"צ ובר, שאם השקדים מכסים את כל המרק מעל, נחשב הרבה שמברך רק מזונות, ואפילו הירקות שבמרק גם נטפלים ונפטרים בברכת מזונות.

והוסיף החוט שני, לגבי אטריות שהתבשלו בפני עצמן, והכניס למרק בשיר, ועיקר דעתו על המרק, ספק אם צריך לברך על המרק, כי אולי עכשיו המרק טפל לאטריות, ולכן עדיף לפטור את המרק בדבר אחר שברכתו 'שהכל'.

מנהג הספרדים: כאשר אוכל רק את המרק בלי המין דגן, כתב הכף החיים (סימן רה ס"ק יא) שיברך רק שהכל מדין 'ספק ברכות להקל'. וכאשר אוכל את המרק עם המין דגן, לדעת הגר"י עובדיה יוסף זצ"ל (חזון עובדיה עמוד קסו), והגר"ב ציון אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ב פרק יד אות לא), על פי שיטת השו"ע, אם יש כמות חשובה של המין דגן, אפילו שהוא רק מיעוט של כלל המאכל, מברך רק 'מזונות' מדין עיקר וטפל, ואפילו שאינו אוכלם ביחד ממש.

7. הפוסקים על פי הגר"ז

שתי ברכות: על פי דברי המגן אברהם (סימן קסח ס"ק ל), נקטו הגר"ח שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שבט הלוי חלק ז או"ח סימן כז אות ג), וכן צידד הגר"א אייזנטל שליט"א (מגילת ספר סימן לו אות ה) והגר"א פולק שליט"א (משנה ערוכה על הלכות עיקר וטפל), והגר"י נחום יברוב זצ"ל (דברי סופרים סימן רה אות ה) הכלל הוא כך, בסתמא מין הדגן עיקר, ומברך רק מזונות. אבל אם מכין בפירוש לשניהם מברך שתי

חידה מרתקת לשולחן ערוך

הוספה מרתקת בנושא 'ברכת מרק עם מזונות', מאת הג"ר **מנחם אדלר שליט"א** (מכון אש התורה).

חידה:

- איזה מאכל, שמצוי גם בצ'ולנט וגם במרק, במרק - ברכתו אדמה, ואילו בצ'ולנט - ברכתו מזונות?
- במרק (שברכתו האדמה) - יש להקדים ולברך דוקא עליו, ולא על שאר ירקות, הגם שהם חביבים יותר ממנו. ואילו בצ'ולנט (שברכתו מזונות) - יש להקדים ולברך על הקישקע או הקניידלאך, ולא עליו, הגם שהוא חביב יותר מהם?

תשובה:

- גריסים, במרק בדרך כלל שאינם נדבקים ברכתו 'האדמה'. בצ'ולנט ברכתו מזונות מאחר ונדבקים.
 - כשהו במרק - יש להקדים ולברך 'האדמה' על הגריסים, מאחר והן משעורה שהיא ממין שבעה, וקודמת לשאר ירקות, ואפילו באופן שהירקות יותר חביבים מהגריסים (שו"ע סימן ריא סעיף א).
- אך כשהו בצ'ולנט וברכתו 'מזונות', אין הכי נמי שקודמים לאורז כי הגריסים הם משעורה והן ממין שבעה, וקודם לאורז, אבל אם יש בצ'ולנט דברים נוספים שברכתו 'מזונות', כ'קישקע' ו'קניידלאך', יש להקדים ולברך את ברכת המזונות עליהם, מאחר והם עשויים מקמח חיטה, והגריסים משעורה, וחיטה קודמת לשעורה בשבעת המינים, ואפילו אם הגריסים חביבים עליו יותר מהקישקע או הקניידלאך מכל מקום הקדימה בשבעת המינים עדיפה על הקדימה של חביב, שהרי פת חטיף קיבר קודמת לפת שעורין נקיה למרות שהפת שעורים חביב (משנ"ב סימן קסח ס"ק י).

יש אומרים שאם התבשלו ביחד מברך רק מזונות, ונכון להחמיר גם בזה ולהקדים את ברכת 'שהכל'.

וחידש הגר"מ שטרנבוך, שהדין האמור לברך שתי ברכות כשרוצה את שניהם, שייך רק אם יכול לאכול את המרק בלי השקדי מרק, ואת השקדי מרק בלי המרק, אבל אם אוכל את השקדי מרק רק בגלל המרק, דינו כמאכל אחד מדין עיקר וטפל וכיון שיש כלל של כל שיש בו, מברך רק מזונות ופוסט את המרק, ואפילו שהשקדי מרק הם מעט, והמרק הוא הרבה.

שהכל: לדעת הגר"ר יהודה שפירא זצ"ל (בכרמי יהודה עמוד רלב) שקדי מרק במרק בשר, נעשה טפל למרק, כי השקדי מרק הוא רק ליופי המאכל, ומברך על המרק ופוסט את השקדי מרק. שקדי מרק במרק ירקות, יש להסתפק האם צריך לברך על השקדי מרק או על המרק, ועדיף לאכול רק תוך הסעודה, ואם אוכלו שלא בתוך הסעודה מברך רק שהכל כדין ספק ברכות.

ברכות. ואם רוצה רק מין אחד מברך עליו ופוסט את השני.
תלוי אם התבשל: לדעת הגר"ר **יעקב מאיר שליט"א** (קובץ מבית לוי חלק יח עמוד ק), והגר"ר מאיר **סירוטה שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), והגר"ר **עקיבא משה שיינברגר שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), והגר"ר **שמחה רבינוביץ שליט"א** (פסקי תשובות סימן רה אות י), נוקטים את דברי השו"ע הרב להלכה, ולכן באופן שלא התבשל ביחד ורוצה את שניהם בשווה מברך שתי ברכות, ואם התבשל ביחד מברך רק מזונות.

וחידש הגר"מ שטרן, שניתן לפרש כך גם כוונת המשנ"ב בסימן רה וסימן רח, לגבי מי לביבות מדובר רק בהתבשל ביחד, ולכן כשיש הרבה לביבות מברך רק מזונות, אבל במאכל שלא התבשל ביחד מברך שתי ברכות כי אינו בגדר תערובת.

ולדעת הגר"מ סירוטה, אין הבדל בכמות, כי אם בחשיבות אצלו, שאם רוצה בעיקר את המרק מברך רק על המרק ופוסט את המזונות, ואם רוצה בעיקר את המזונות מברך עליו ופוסט את המרק, ואילו לדעת הגר"ר שמחה רבינוביץ, בדרך כלל הכמות קובעת מה הוא עיקר המאכל.

נכון להחמיר: ולדעת הגר"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות כרך ה סימן סג אות יב, כרך ז סימן כז אות י, סימן כח אות כא, פשט ועיון ברכות עמוד כג), אם חפץ רק במאכל אחד מברך רק עליו ופוסט את השני, ואם מכין בפירוש לשניהם מברך שתי ברכות, והביא

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן
הזוכה בהגרלת גיליון 425 בסך 100 שקל מזומן
האברך המופלג הר"ר יהודה צבי ברנדזון שליט"א
כולל 'מתמידים' בית שמש

שאלה: מה יברך על מאכל שיש בו ספק על הברכה הראשונה?

הרבה מאכלים יש בהם ספק מהי ברכתם, וכן בתערובת שיש ספק מי העיקר ומי הטפל, מה עליו לעשות?
העצות: יפטור בברכת מאכלים אחרים, יאכל תוך הסעודה, ימנע ולא יאכל, יברך שהכל (בספק העץ או האדמה, בספק העץ או האדמה או שהכל).

מקורות: גמ' (ברכות דף לה. דף מג.) תוס' (דף מג. ד"ה ועל), בית יוסף (סימן רד.), שו"ע ומשנ"ב (סימן רב סעיף יח, סימן רד סעיף ג, סימן רב סעיף א), אליה רבה (סימן רב סעיף א), ערוך השולחן (סימן רב סעיף ב, סימן רב סעיף כח), כף החיים (סימן רב ס"ק יב), חידושי רבי אריה לייב מאלין (חלק ב סימן ב - ג).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני הילכתא ולפי החלטתם הבלעדית. התשובות המוכרות יושלבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד!
נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לע"נ הנערה חיה ע"ה
בת יבדלחט"א הרה"ג ר' חיים מנחם אהרן שליט"א
ולב"ע י' שבט תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

א. **אוכל רק את המרק:** מי לביבות, שחפץ לשתות רק את המים, התחבטו הפוסקים האם ברכתו מזונות או שהכל, ולכן עדיף לברך מזונות על הליבות ושהכל על מאכל אחר, ואם אין לו יברך רק שהכל על המרק. במרק שלנו שהתבשל עם קניידלך, יש אומרים שדינו כמי לביבות, ויש אומרים שכלל הדעות נהפך להיות ברכתו מזונות.

ב. **אוכל את שניהם:** מרק עם לביבות, אם יש הרבה לביבות, מברך מזונות ופוסטו את המרק. אם יש קצת לביבות ועיקר כוונתו למים, שהרוטב כמעט צלול מברך שתי ברכות, למשנ"ב יברך קודם שהכל ואח"כ מזונות, לחיי אדם יברך שהכל על מאכל אחר ויקדים את המרק, לאגרות משה בכל אופן מקדים ומברך קודם מזונות ואח"כ שהכל.

ג. **התבשל ביחד:** לגבי דיני תערובת, פשטות המשנ"ב שאין הבדל אם התבשל ביחד, ללא התבשל ביחד, ותמיד ברכת מזונות פוסטו את המרק. אולם לשיטת הגר"ז דין תערובת וכל שיש בו הוא רק בהתבשל ביחד, ואם לא התבשלו ביחד מברך שתי ברכות.

ד. **כמות גדולה:** נחלקו הפוסקים במרק שלנו כאשר חפץ בשניהם ויש כמות גדולה של מין דגן אפילו שאינו רוב (וכגון בשקדי מרק שמכסה את כל הצלחת), האם מברך רק מזונות ופוסטו את המרק והירקות שבמרק, ואפילו הנשאר בלי דגן נפטר במזונות, או מברך שתי ברכות.

ה. **כמות קטנה:** אם יש רק כמות קטנה של מין דגן לכל הדעות מברך שתי ברכות, על הדגן מזונות ועל המרק שהכל, ויקדים לברך שהכל קודם למזונות, ועדיף לפטור את המרק במין אחר שברכותו שהכל, ואז יקדים מזונות לשהכל. ויש אומרים שבכל אופן יקדים מזונות לשהכל.

ו. **מעט מאוד:** אם רוצה לאכול רק את המרק, והסיבה שאוכל את המזונות הוא רק בגלל שנמצא שם מעט מאוד ללא כוונת אכילה עצמית, מברך רק שהכל והמין דגן טפל למרק.

נושא הגיליון הבא:

'עצות בספק ברכה ראשונה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לזכרון עולם בהיכל ר'

הגיליון הונצח והוקדש לעילוי נשמת
הר"ר משה דניאל בן הר"ר זאב וולף מונקוטוביץ זצ"ל
נלב"ע י"ד שבט תשפ"ד ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...